

одним із подружжя як фізичною особою-підприємцем, є спільною сумісною власністю подружжя.

Ключові слова: майно, подружжя, судова практика, фізична особа-підприємець, спільна сумісна власність подружжя.

Логвинова М.В. Судебная практика рассмотрения гражданских дел, связанных с установлением правового режима имущества физического лица-предпринимателя, приобретенного во время брака

Статья посвящена исследованию правового режима имущества супругов, приобретенного во время брака, в результате осуществления одним из супругов предпринимательской деятельности. Анализ доктрины частного права и материалов судебной практики позволяет автору констатировать, что имущество приобретено во время брака одним из супругов как индивидуальным предпринимателем, является общей совместной собственностью супругов.

Ключевые слова: имущество, супруги, судебная практика, физическое лицо-предприниматель, общая совместная собственность супругов.

Logvinova M.V. Legal practice civil proceedings relating to the establishment of the legal regime of property individual entrepreneur acquired during the marriage

The article is dedicated to the legal regime of marital property acquired during the marriage, as a result of one of the spouses entrepreneurship. Analysis private law doctrine and case law reveals that the property acquired during the marriage by one spouse as an individual entrepreneur is the common property of the spouses.

Keywords: property, spouse, court practice, individual entrepreneur, common property of the spouses.

Мартинюк Н.Р.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ХОЛДИНГІВ І ХОЛДИНГОВИХ КОМПАНІЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ

УДК 334.758.4

Недостатність правового регулювання такого цивільно-правового об'єднання юридичних осіб як холдинг у національному законодавстві, зумовлює потребу звернутися до іноземної практики вирішення цього питання.

Важливість дослідження даної наукової проблематики зумовлена необхідністю вивчення закордонного досвіду розвитку і становлення законодавства про холдинги з метою імплементації окремих положень до національного законодавства.

У науковій юридичній літературі розгляду цих питань присвятили свої праці такі вчені як: Ю. А. Слюсаренко, І. В. Бейцун, М. І. Кулагін, І. О. Парфенов, С. І. Мармазова, Я. М. Грітанс, І.С.иткіна.

Мета цієї статті полягає в проведенні порівняльно-правової характеристики холдингів і холдингових компаній за законодавством іноземних країн.

У сучасній світовій системі суб'єктів приватно-правових відносин загальноновизнаною є важлива роль холдингів і холдингових компаній, які пройшли тривалий шлях еволюції і сучасного розуміння цих правових конструкцій.

Російський вчений М. І. Кулагін, зазначив, що для сучасної капіталістичної економіки характерна поява різного роду об'єднань юридично самостійних суб'єктів (як правило юридичних осіб), пов'язаних відносинами економічної залежності [6, с.138-152]. Такі об'єднання в законодавстві та юридичній доктрині називаються по-різному: «пов'язані підприємства», «системи компаній», «організації організацій», «товариства товариств», «товариства другого ступеню», а також «групи компаній» або просто «групи»[15, с.162].

У США, Великій Британії, Ірландії, які належать до англоамериканської системи права, такі об'єднання так і називаються холдингами. У континентальному законодавстві Німеччини вони отримали найменування пов'язаних підприємств, до числа яких відносяться, зокрема, концерни[15, с.169]. У Франції об'єднані відносинами економічної залежності і контролю юридичні особи іменуються групами товариств або холдинговими групами[7, с.61].

При певній поширеності в зарубіжному законодавстві понять «холдингу» і «холдингової компанії», як держательської компанії дуже часто в науковій доктрині і в бізнес-практиці багатьох країн термін «холдинг» використовується для позначення не тільки материнської, а всієї сукупності компаній, що мають холдингові зв'язку. Так, наприклад, у французькій юридичній літературі і на практиці серед груп компаній розрізняють групи холдингового

типу, холдингові групи або просто холдинги[7, с.61]. У доктрині і правозастосовчій практиці Ірландії холдинг (Holding) розуміють як об'єднання, яке включає в себе холдингову (основну) компанію і компанії, що знаходяться під її контролем[15, ч.2 с.162]..

Якщо порівняти правове забезпечення холдингів в нашій країні і в світі, то в багатьох розвинених державах відсутні спеціальні законодавчі акти про холдинги, у тому числі в Німеччині, Франції, Великій Британії, Бразилії, Ірландії. У цих країнах правове забезпечення об'єднань юридичних осіб здійснюється за допомогою законодавства, що регулює організаційно-правові форми учасників таких об'єднань.

Наприклад, у Німеччині законодавче регулювання створення та діяльності холдингових компаній і концернів здійснюється Акціонерним законом (1965р.) і Законом «Про товариства з обмеженою відповідальністю» (1892р.), в Бразилії - Законом про акціонерні товариства (1976р.). Спеціальне законодавство про об'єднання холдингового типу є, наприклад, у Новій Зеландії та Австрії[8, с.174].

У Великій Британії корпоративне законодавство включає Закон про компанії 2006р. (раніше діяв закон про компанії 1989р.). Закон про партнерство 1907 р.; Закон про партнерство з обмеженою відповідальністю 1907р.; Закон про угоди з цінними паперами учасників компанії 1985р.; Закон про злиття компаній 1985р..

Основними організаційно-правовими формами корпоративного бізнесу у Великобританії є: партнерство з необмеженою відповідальністю учасників (general partnership) - аналог повного товариства (у Великобританії не є юридичною особою); партнерство з обмеженою відповідальністю учасників (limited partnership) - аналог командитного товариства; компанія з обмеженою відповідальністю за номінальною вартістю акції / паю учасників (a company limited by shares); компанія з відповідальністю, обмеженою учасниками сумою гарантій (a company limited by guarantee); компанія з необмеженою відповідальністю учасників (an unlimited company). Компанії можуть бути публічними і приватними. У публічних компаніях обов'язковий мінімальний

розмір статутного капіталу з вказівкою на те, що компанія є публічною, передача акцій в публічних компаніях є вільною, в приватних компаніях тільки своїм акціонерам, а третім особам - тільки за згодою акціонерів[9, с.154].

В статті 1159 Закону про компанії Великобританії (2006р.), холдинг визначається таким чином: «Компанія є дочірньою компанією (subsidiary) іншої компанії, що є холдингом, якщо:

- а) холдинг володіє більшістю голосів в ній;
- б) холдинг її учасником і має право призначати або усувати більшість її ради директорів,
- в) холдинг її учасником і самостійно контролює, відповідно до угоди з іншими учасниками, більшість голосів в ній;
- г) або вона є дочірньою компанією іншої компанії, яка в свою чергу теж є дочірньою компанією іншої компанії.

Компанія є дочірньою компанією, що знаходиться під повним контролем іншої компанії (wholly owned subsidiary), якщо її членом є тільки материнська компанія, а дочірні підприємства або особи цієї материнської компанії діють від її імені або її дочірніх підприємств[17].

Також, статтею 136 розділу 4 Закону про компанії 2006р., передбачено заборону на участь дочірньої компанії в холдинговій (материнській) компанії. Причому встановлено, що будь-який розподіл чи передача акцій холдингової компанії дочірній є нікчемним. Виключення становить, якщо:

- дочірня компанія виступає як правонаступник (спадкоємець) або довірений власник холдингової компанії;
- дочірня компанія виступає офіційним дилером в операціях з цінними паперами.

В тому випадку, якщо дочірня компанія набула акції з порушення існуючих вимог, вона може залишатись учасником холдингової компанії, але з позбавленням права голосу по акціях на загальних зборах учасників холдингової компанії[17].

В законодавстві Німеччини поняття холдингової компанії взагалі відсутнє, а об'єднання юридичних осіб називають пов'я-

заними підприємствами де особливе місце займають так звані концерни.

У законодавстві Німеччини холдингова компанія розглядається як пануюче підприємство концерну, який у свою чергу, є об'єднанням незалежних підприємств, що пов'язані системою участі, договорами про фінансування, виробничо-технологічне співробітництво.

Німецький вчений Т. Келлер дає таке визначення холдингу: «Під холдингом або холдинговою компанією потрібно розуміти підприємство, головною сферою діяльності якого є розрахована на тривалий термін дольова участь в одному або кількох самостійних в правовому відношенні інших підприємствах»[10, с.19].

В якості предмета діяльності статутами більшості

холдингів визначається придбання та розпорядження інвестиціями або частками участі. Формулюючи, таким чином, предмет своєї діяльності, холдинги отримують право керівництва групою підприємств. У функціональному плані холдинг, як вищий орган-керівництва, здійснює: службову функцію (контроль, координацію, консультування підлеглих підприємств); функцію фінансування і частково виробничу функцію (вирішення господарських завдань підпорядкованих підприємств у сфері планування, права, кадрів, інформації, статистики, маркетингу та ін.)[11, с.23].

В Німеччині холдинги виступають, переважно, в формі акціонерного товариства (Aktiengesellschaft - AG), але не рідко і в формі товариства з обмеженою відповідальністю (Gesellschaft mit beschränkter Haftung - GmbH). При цьому діяльність холдингів у формі АГ регулюється законом про акціонерні товариства 1965р., а холдингів у формі ГМБХ – законом про товариства з обмеженою відповідальністю 1892 р.[2, с.45].

Так, згідно ст.15 Закону Німеччини про акціонерні товариства пов'язаними підприємствами є юридично самостійні підприємства, які по відношенню один до одного є підприємствами, які знаходяться у володінні підприємства з переважаючою участю, є підприємствами з переважаючою участю, залежними та володарючими підприємствами, підприємствами концерну, підприєм-

ствами, що беруть взаємну участь чи є сторонами договору між підприємствами[13, с.6].

Стаття 18 вищевказаного закону визначає концерном об'єднання пов'язаних між собою підприємств, які об'єднанні під єдиним керівництвом внаслідок укладення договору про підкорення або без укладення такого.

Основними видами концернів є договірні і фактичні. Підставою для перших є відповідний договір про підпорядкування згідно якого одне підприємство підпорядковує управління своєю діяльністю іншому підприємству в якого виникає права давати обов'язкові для виконання вказівки залежному підприємству. Всі інші концерни вважаються фактичними[1, с.26-27].

В акціонерному законі Німеччини 1965 р. встановлені певні обмеження для підприємств, які взаємно беруть участь в об'єднанні. Згідно ст. 19 зазначеного Закону підприємствами, які беруть участь - є підприємства з організаційно-правовою формою господарського товариства з місцезнаходженням на території країни, пов'язані в силу належності кожному з них більше чверті частки іншого підприємства. Відповідно до ст. 20 Акціонерного закону Німеччини кожне із підприємств, які беруть взаємну участь, зобов'язано негайно письмово повідомити іншому підприємству про розмір своєї участі і про любі зміни щодо участі. Також існує і загальне положення, яке передбачає обов'язок кожного підприємства, якому належить більше чверті частки чи голосів в іншому товаристві, негайно інформувати про це товариства, в якому береться участь. При цьому права, які належать товариству, що виникають з участі в капіталі іншого товариства, не можуть здійснюватись в період часу до такого повідомлення (ст. 21 Акціонерного закону Німеччини)[16, с.270-272].

Холдингові компанії Франції відіграють активну роль у процесі злиття банківського капіталу з промисловим. Організаційною формою функціонування фінансового капіталу є фінансові групи, керівництво якими здійснюється за допомогою холдингових компаній[12, с.127]. Такими фінансовими групами, як «BNP Paribas», «GDF Seuz», «Credit Agricole», «Société Générale» нале-

жить значне місце у французькій економіці, а велика частина їх активів розміщена за межами країни.

Основними організаційно-правовими формами корпоративних відносин в корпоративному законодавстві Франції є: повне товариство (*societe en nom collective*); просте командитне товариство (*societe en commandite simple*); товариство з обмеженою відповідальністю (*societe a responsabilite limitee - SARL*); акціонерне товариство (*societe anonyme - SA*) - звичайне, не користується громадськими заощадженнями і користується громадськими заощадженнями; акціонерно-командитне товариство; акціонерне товариство спрощеного типу; товариство з обмеженою відповідальністю, яке належить одній особі. З метою регулювання відносин між юридично незалежними, але економічно взаємозалежними юридичними особами у французькому акціонерному за-законодавстві введено поняття «група» (*group*)[9, с.154].

Щодо розмежування дочірніх та холдингових компаній, Торговий кодекс Франції (*Code de commerce*) регулює зв'язки між товариствами і містить терміни “філіал” (очевидно від латинського латинського *filius* – син) і “товариства, які мають участь”. Підприємство визнається філіалом, якщо інше товариство володіє понад половиною капіталу першого (більше 50%). В тому разі якщо одне товариство володіє від 10 до 50 % капіталу іншого товариства – то перше товариство розглядається як таке, що має участь в іншому (ст.ст. 233-1, 233-2 Торгового кодексу Франції)[18].

Товариство визнається таким, що контролює іншу компанію якщо:

- 1) прямо чи побічно володіє частиною капіталу, що дає йому більшість голосів на загальних зборах іншого товариства;
- 2) самостійно володіє більшістю голосів в іншій компанії в силу договору, укладеного з іншими учасниками чи акціонерами і це не суперечить інтересам компанії;
- 3) якщо воно фактично визначає за допомогою голосів, якими володіє, рішення загальних зборів цього товариства;
- 4) якщо воно є учасником або акціонером іншої компанії і може призначати або усувати більшість членів органів управлін-

ня, менеджменту або нагляду (ст. 233-3 Торгового кодексу Франції)[18].

Передбачається, що контроль існує у випадку володіння товариством прямо чи непрямо понад 40 % голосів та за умови, що жоден інший учасник чи акціонер не володіє прямо чи непрямо більш значною частиною голосів[1, с.24].

Законодавство Франції також містить обмеження щодо взаємної участі. Так, ст. 358 Закону Франції “Про торгівлі товариства” встановлює заборону акціонерному товариству володіти акціями іншого акціонерного товариства, якщо останнє володіє в свою чергу частиною його статутного капіталу, що перевищує 10%. За відсутності згоди товариство, яке володіє менш значною частиною статутного капіталу іншого, повинно відступити свою частку. У випадку рівності часток участі – кожне з товариств повинно зменшити свій вклад до розміру, що не перевищує 10 % статутного капіталу іншого[1, с.142].

Що стосується історичної батьківщини класичних керуючих холдингів - Сполучених Штатів Америки, то там в силу специфіки державного устрою відсутнє єдине для всіх штатів законодавство, що визначає правове становище корпорацій і холдингів. Відтак, такі об’єднання юридичних осіб реєструються та функціонують в штатах з найбільш пільговими податковими режимами та спрощеними процедурами реєстрації. Історично склалось так, що такими штатами та Делавер та Нью-Джерсі[8, с.273].

Разом з тим створення і функціонування корпоративних організаційно-правових форм регламентується законами штатів і Законом про партнерство 1969р. . У штаті Нью-Йорк діє Закон про підприємницькі корпорації 1963 р., ; в штаті Делавер - Загальний Закон про корпорації штату Делавер 1967 р.; в штаті Каліфорнія - Загальний Закон про корпорації 1977 р. У штаті Колорадо в 1968 р. був прийнятий Закон про компанії з обмеженою відповідальністю, обіг цінних паперів регулюється федерацією (Закон про цінні папери 1933 р., Закон про обіг цінних паперів 1934 р.). Закони про компанії з обмеженою відповідальністю існують у багатьох штатах США. При цьому в основі законів про підприємницькі

корпорації більшості штатів США лежить зразковий закон про підприємницькі корпорації 1969 р. (з наступними змінами 1984 р.), прийнятий Американської асоціацією юристів.

Основні організаційно-правові форми корпоративного бізнесу в США: партнерство з необмеженою відповідальністю учасників (*general partnership*) - аналог повного товариства (у США - не є юридичною особою); партнерство з обмеженою відповідальністю учасників (*limited partnership*) - аналог командитного товариства; компанія з обмеженою відповідальністю (*limited liability company*); корпорація - аналог акціонерного товариства - корпорації відкритого типу, або публічні корпорації (*publicly held corporation*), і корпорації закритого типу (*close corporation*). Корпорації відкритого типу включають: муніципальні корпорації, районні корпорації, «корпорації, засновані для суспільних потреб»[9, с.154].

Американський професор Роберт Хемілтон наводить таке значення холдингової компанії: «холдингова компанія - це корпорація, яка володіє більшістю акцій однієї або більше інших корпорацій»[14, с.595].

Залежно від процентної участі холдингової компанії в статутному капіталі асоційованого підприємства останні поділяються на види. Розмір такої участі визначається Кодексом про бізнес корпорації штату і може відрізнятись залежно від штату.

Загалом, на прикладу штату Нью-Йорк можна відзначити такі види залежних підприємств: афілійована особа (*affiliate*) – особа, яка прямо або непрямо через одного або більше посередників, контролює або контролюється, чи знаходиться під спільним контролем з обумовленою особою; асоційована особа (*associate*) – будь-яка організація чи корпорація, 10% голосуючих акцій будь-якого класу якої прямо чи непрямо контролюються чи тримаються іншою особою; який має таке саме місце проживання як вказана особа; дочірня особа (*subsidiary*) – будь-яка особа, більшістю голосуючих акцій якої прямо чи непрямо володіє інша особа (п. 1, 3, 16 ст. 912 Кодексу про бізнес корпорації Нью-Йорку)[19].

Повністю залежною дочірньою компанією визнається компанія, 95% голосуючих акцій якої прямо чи непрямо контролюються чи утримуються іншою особою, яка визнається батьківською (parent corporation), якщо це банк, то ця кількість дорівнює 75% [5, с.19-20].

Наведене свідчить, що законодавство про холдинги в більшості країн знаходиться на етапі становлення. Норми, що регулюють відносини між економічно залежними компаніями, як правило, розпорошені по багаточисельним актам різної галузевої приналежності. В ряді країн видано акти, що регламентують оригінальні інститути, які використовуються для правового оформлення групи [6, с.141-142].

Разом з тим, очевидно, що в законодавстві оглянутих іноземних країн, для визнання компанії холдинговою основна роль надається визначенню ознаки контролю над іншими товариствами. Хоч правове становище холдингів в різних країнах теж регулюються по-різному, в дечому такі положення є спільними і деякі з таких ознак доцільно було б запозичити та внести в українське законодавство.

На підставі аналізу законодавства вищевказаних країн можна дійти висновку про те, що холдингова (від англійського слова to hold – тримати) компанія – це компанія, яка прямо чи непрямо володіє контрольними пакетами акцій (часток) інших компаній та/або більшістю голосів в органі управління іншої компанії з метою контролю та управління їхньою діяльністю.

На основі вищевказаного, в українському законодавстві пропонується встановити критерії для розмежування дочірньої та холдингової компанії в залежності від наявних ознак контролю, які теж необхідно закріпити законодавчо. Такими критеріями, зокрема, можуть бути: можливість юридичної особи призначати або звільняти виконавчий, контролюючий та управлінський орган іншої юридичної особи, а також самостійно визначати долю рішень загальних зборів такої особи.

Доцільно також розробити механізм правового регулювання договірною порядку створення холдингів, який на даний час вза-

галі відсутній. Він може полягати в тому, що між юридичними особами буде укладатись договір про підкорення (чи договір про управління), відповідно до якого одна юридична особа (холдингова компанія) бере на себе обов'язок здійснювати управління діяльністю іншої юридичної особи (дочірньої компанії), визначати напрямки розвитку, а дочірня компанія зобов'язана виконувати такі розпорядження і перераховувати холдинговій компанії частину прибутку.

1. Бейцун І.В. *Об'єднання юридичних осіб в цивільному праві: порівняльно-правовий аналіз: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І.В. Бейцун; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2006. - 228с.*
2. Мармазова С. И. *Гражданско-правовые проблемы управления холдингом: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / С.И. Мармазова; Российская правовая академия. - М., 2003 - 181с.*
3. Парфенов И. А. *Управление холдингом в нефтегазовом комплексе (правовые аспекты): дис...канд. юрид. наук:12.00.13 / И.А. Парфенов; Тюменский государственный университет. - Т., 1999. - 184с.*
4. Плинок Я.В. *Правовое обслуживание предпринимательских объединений в России и за рубежом: дис...канд. юрид. наук.: 12.00.11 / Я.В. Плинок Московская государственная юридическая академия - М., 2000. - 200с.;*
5. Лукач І. В. *Правове становище холдингових компаній: монографія / І.В. Лукач. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 240 с.*
6. Кулагин М. И. *Избранные труды./ И.М. Кулагин.- М.: Статут (в серии «Классика российской цивилистики»), 1997. - 330 с.;*
7. Герасимов О. А. *Подходы к проблеме финансово-промышленной интеграции в зарубежной юридической науке / О.А. Герасимов // Бизнес. Менеджмент. Право. - Екатеринбург, 2004. - № 3. - С. 61;*
8. Шиткина И.С. *Холдинги: правовое регулирование и корпоративное управление: научно-практ. изд. / И. С. Шиткина - М. : Волтерс Клувер, 2008. - 616 с.;*
9. Гританс Я. М. *Корпоративные отношения: правовое регулирование организационно-правовых форм: научно-практ. изд. / Я. М. Гританс - М.: - Волтерс Клувер, 2005. - 154 с.;*
10. Келлер Т. *Концепции холдинга. Организационные структуры и управление./ Т. Келлер - Обнинск, ГЦИПК. -1996. - С. 60;*

11. Азроянц Э. А., Ерзкян Б. А. *Холдинги. Книга 1. Холдинговые компании: особенности, опыт. Проблемы, перспективы: монография* / Э.А. Азроянц, Б.А. Ерзкян – М.: НИИУ, 1992. – 122 с.
12. Довгань Л. Є., Пастухова В. В., Савчук Л. М. *Корпоративне управління: Навчальний посібник*/ Л.Є. Довгань, В.В. Пастухова, Л.М. Савчук. – К.: Кондор, 2007. – 174 с.
13. Яковлева Т. Ф., Дубовицкая Е. А. *Закон об акционерных обществах Германии. Параллельные русский и немецкий тексты / Aktiengesetz. Paralleler russischer und deutscher Text* – М.: Волтерс Клувер, 2009. – 407 с.;
14. Hamilton Robert W. *Corporations. 3-rd Edition. University of Texas School of Law.* – West Publishing Co. St. Paul. Minn., 1992. –595 с.;
15. *Германское право. Часть 2. Торговое уложение и другие законы: Пер. с нем./ Серия «Современное зарубежное и международное частное право».* – М., 1996. – 413 с.;
16. *Торговое уложение Германии/ Федеративная Республика Германия. Законы. - (Германские и европейские законы). Кн. 2: Торговое уложение Германии. Закон об акционерных обществах. Закон об обществах с ограниченной ответственностью. Закон о производственных и хозяйственных кооперативах* – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 595 с.
17. *The Companies Acts 2006. [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/section/1159>;
18. *Commercial Code of France. [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=32&r=3037>;
19. *2010 New York Business Corporation Code. [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://law.justia.com/codes/new-york/2010/bsc/article-9/912/>

Мартинюк Н.Р. Порівняльно-правова характеристика холдингів і холдингових компаній за законодавством іноземних країн.

В статті автор характеризує правове регулювання холдингів і холдингових компаній, аналізує критерії розмежування дочірньої та холдингової компанії за законодавством іноземних країн.

Ключові слова: холдинг, холдингова компанія, об'єднання юридичних осіб, пов'язані підприємства, група компаній.

Мартынюк Н.Р. Сравнительно-правовая характеристика холдингов и холдинговых компаний по законодательству зарубежных стран.

В статье автор проводит характеристику правового регулирования холдингов и холдинговых компаний, приводит анализ критериев для разграничения дочерней и холдинговой компании по законодательству зарубежных стран.

Ключевые слова: холдинг, холдинговая компания, объединение юридических лиц, связанные предприятия, группа компаний.

Martyniuk N.R. Comparative legal description of holdings and holding companies under the laws of foreign countries.

In this article the author conducted the characteristic of regulation of holdings and holding companies, an analysis of criteria for differentiation between a subsidiary and a holding company under the laws of foreign countries.

Keywords: holding, holding company, association of legal entities, related company, group of companies.

Русин О.Ю.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

УДК 347.965.43

Актуальність теми. Судове (процесуальне) представництво є важливим правовим інститутом і предметом численних науково-теоретичних досліджень. Водночас у науці цивільного процесуального права тема представництва залишається однією із найбільш дискусійних, оскільки серед вчених не існує єдиного підходу як до визначення процесуального представництва, так і до розуміння правової природи, змісту інституту цивільного процесуального представництва, класифікації представництва на види, визначення суб'єктного складу представників, об'єкту правовідносин за участю представників, підстав їх виникнення, правового становища представників, обсягу їх повноважень тощо. Одним з важливих напрямків досліджень з вказаної тематики є питання представництва інтересів юридичних осіб в цивільному судочинстві.

Стан дослідження. Окремі аспекти судового представництва неодноразово висвітлювались в радянській літературі, працях сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців (В.В. Комарова, Я.А. Розенберга, М.К. Треушнікова, І.А. Павлуника, С.Я. Фурси, М.С. Шакарян, М.Й. Штефана, В.С. Щербини, С.А. Чванкіна та ін.). Однак в літературі висловлюються достатньо неоднозначні погляди з питання представництва юридичних осіб в цивільному процесі (т.з. „статутного представництва”), аж до повного запе-